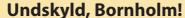
Afstand fra dig?

Det lyder måske lidt mærkeligt, men dit liv er cirka en millimeter langt og jorden er 45 kilometer »gammel«. I avisen får du tid forklaret som

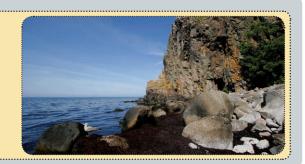
forklaret som længde – læs mere på side 16-17

Bornholm er en del af Danmark. Men Bornholm er også en historie helt for sig selv, når man fortæller Danmarks geologiske historie. Bornholm er en del af det skandinaviske grundfjeld og dermed en del af en urgammel bjergkæde. Kort fortalt: Bornholm er klippegrund, og resten af Danmark er en grusbunke

(det kommer du til at vide mere om). Det er den store forskel på Bornholm og resten af Danmark, og det er grunden til, at vi i denne avis springer over Bornholm. Øen fortjener sin helt egen avis til sin helt særlige historie

Fravalg: Danmarks klippeø adskiller sig grundlæggende fra det øvrige land. Scanpix

Indholdsfortegnelse

Kridttid

Hedebølge og dræberøgle 70 millioner år siden

[4]

[8]

Katastrofen

Meteornedslag og massedød 65 millioner år siden [6

Danientid

Ny tid og nyt liv 63 millioner år siden

Eocæntid

Voldsomme vulkaner
55 millioner år siden [10]

Miocæntid

Hvalernes tidsalder
10 millioner år siden [12]

Kvartærtid

ls, mammut og menneske 15.000 år siden [14] Geologisk tid
Den dybe fortid og den
lange fremtid

Fremtiden Et bud på tiden der

kommer [18]

[16]

På ekspedition Forslag til felttur

[20]

Bagmændene De fire museer bag avisen

[22]

Jorden ikke er som en jævn, glat kugle. Jorden har en kerne inderst, derpå en kappe og yderst en skorpe. Kappen er flydende, og pladerne uden på kappen kalder man for skorpen.

Pladerne flyder rundt på kappen.
Nederst ligger de tynde oceanbundsplader på ca. fem kilometers tykkelse, og øverst kontinentalpladerne, hvor Jordens syv kontinenter ligger. De kan være mellem 50 og 100 kilometer tykke. Pladerne bevæger sig, og derfor skifter Jorden udseende.

Når to kontinentalplader glider fra hinanden, vælder der smeltet materiale op fra Jordens indre, som størkner og danner ny skorpe. Derved bliver havbunden større. Hvor kontinentalplader rykker mod hinanden, bliver havbunden mindre. Hvor plader mødes, kan de hæve og sænke landområder, og det er en af grundene til, at det svinger meget gennem tiden, hvor højt et område ligger, og hvor grænsen mellem hav og landjord ligger. Det kommer du til at læse mere om.

Lag og aflejringer er Jordens historiebøger

Geologer og andre naturvidenskabsmænd skriver på en måde bare af: Jordens historie står skrevet i naturen i forvejen.

Når du om et øjeblik bladrer for første gang i avisen, er det lige på og hårdt. Næste side springer 70 millioner år tilbage i tiden.

Men hvordan kan vi overhovedet vide noget om tiden så langt tilbage? Det hele handler om aflejringer og lag.

Lag af bogstaver

Prøv at kigge på denne avis fra siden. Du er på side 3, og der er 21 sider tilbage. De 21 sider ligger lag på lag oven på hinanden. Det samme gør lagene i naturen og Jordens undergrund. Lagene er jordklodens avissider, hvor der står noget om den tid, hvor de blev skrevet. Ligesom hvis du finder en meget gammel avis, eller en avis fra sidste år. Det, du kan læse om der, er nu fortid.

Forestil dig, at hver side i avisen er ligesom et lag i jorden. Et lag består af aflejringer. Prøv at bladre om på side 16, og vend tilbage hertil. På side 16 var der bogstaver, tegninger og billeder. Man kan sige, at journalisten, der har skrevet avisen, har aflejret bogstaver og ord på siderne. Fotografen og tegneren har aflejret billeder og tegninger.

På den måde er der aflejringer, der tilsammen giver et lag. Ord, billeder og tegninger er sidernes indhold – de udgør et lag. Men de er forskellige fra side til side, og vi kan kende dem fra hinanden.

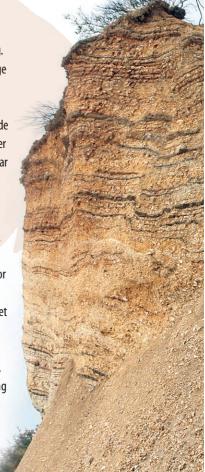
Jordlagslæsning

På samme måde har hver periode i

Jordens historie aflejret forskellige materialer i undergrunden lag på lag på lag. Ligesom siderne her i avisen er forskellige fra hinanden, er Jordens lag forskellige fra hinanden. I én periode er der måske aflejret en masse kridt. I en anden periode kan det være ler og sand. I andre perioder helt andre materialer. Og hver periode har sine karakteristiske fossiler.

I meget af Jordens historie har det danske område været dækket af vand. Det kan man se på aflejringerne. Aflejringer er forskellige, alt efter om der har løbet lidt vand et sted – som for eksempel hvis der har været en flod – eller om det har været en kyst ved havet eller en havbund under dybt vand.

Når man i dag graver i jorden og undersøger aflejringer i forskellige lag, kan man altså regne ud, om det engang har været havbund. Og det har mange af de lag, vi i dag kan finde i Danmark.

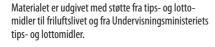

Faglig konsulent: Niels Bonde, Københavns Universitet Undervisningskonsulent: Henrik Nørregaard

Layout

Pedersen & Pedersen, www.pedersen-pedersen.dk

Tryk Dansk AvisTryk

www.jordihovedet.dk

Du kan finde uddybende artikler, opgaver og lærervejledning til avisen på www.jordihovedet.dk. Der er også en geo-quiz og 4 små film fra museerne og oplevelsescentrene, der står bag avisen.